

30429.

СТУДЕНТСЬКИЙ ВІСНИК

ПОСТУП

-П. Манастирський

Великого бажаєте!

ВИДАЄ РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТ У ЛЬВОВІ

РІК VI

19 Листопад
Грудень 26

Ч. 9-10

ЗМІСТ

стор.

Ярослав Цурковський: Тим...	133—134
Кипріян Норвід: Слово	134
Ю. Калинський: Зрада	135—136
Др. Осип Назарук: Культ Франка а молодь	136—145
Дмитро Бандрівський: Твоє світло	145
Степан Семчук: Засуд	145—146
Роман Сказинський: „Гріх“ укр. дійсности	147—149
*: Релігійна диспута в Москві	149—155
Роман Степ: На Шибенім	155—157
Яремчук Зенон: Пласт а католицизм	157—158
Бібліографія	158—160
Зі студентського й організаційного життя	160—164
Надіслані книжки	164

Ціна числа: 60 сот.

ЦЕ ПРОЧИТАЙТЕ КОНЕЧНО!

З оцим числом кінчимо VI. рік видавання „Поступу“. Ця умова дає нам нагоду поглянути на наші „задні колеса“ та, рівночасно з тим, поділитися деякими спостереженнями з читачами „Поступу“.

Наші провини в редагуванні „П.“ знаємо, бемося в груди й обіцюємо напевно поправитися. Але просимо взяти й під увагу це, що нам ніхто — буквально ніхто — не вважав за потрібне допомогти ні дописами, ні порадою, ні навіть передплатою. За весь рік дістали ми дві-три статті на малоцікаві теми, жадної белетристики, та два-три листи з запитами та критикою. Хоч деякі з дописів і не поміщені, хоч критика випала для нас неприхильно, то ми проте щиро вдячні тим **живим** людям, що про нас не забували. Це так би мовити „активні“ прихильники „Поступу“.

Остає ще до розчислення 800 прихильників, які брали „Поступ“—мовляв „передплатники“. Але... от саме і в цьому біда, що годі їх передплатниками назвати, хиба в знаках наведення... Бо на число 800 аж... 13 заплатило передплату. А пренумерата була **річно** 5 зол. (себто по 1½ гроша денно; ½ папіроски денно; два білети до театру чи кіна річно; п'ять годин праці...). Таке „передплачування“ мусіло викликати неточне виходження та багато всяких інших недотач „Поступу“, а до цього залишило за нами великий довг у друкарні.

Ще один досвід зробили ми: переконалися, що при галицькій мізерії неможливо вдержати **студентський** часопис силами самих студентів. Наші студенти за бідні, щоби можна було між ними зібрати відповідне число передплатників. Бо коли між усім інтелігентним українським громадянством нема навіть тисячки карних членів, які купувалиб (не накиненим їм майже силою, а добровільно) кожну поважнішу книжку, то годі очевидно вимагати того від убогих студентів, що в них ані житла ні кітла...

Взявши це останнє під увагу, мусимо прийти до висновку, що або нам дальше журналу не видавати, або примінитися до умовин і збільшити круг передплатників, відкинувши accidens „студентський“. *E duobus malis minus eligendum est*; вибираємо отже цю другу вихідну. Від першого січня 1927. будемо видавати „Поступ“ для всіх інтелігентних верств нашого громадянства як „вісник літератури й життя“.

В цьому новому виді „Поступ“ збільшить відділ повістей і оповідань; до того ж Редакція доложить усіх старань, щоб цей відділ був цікавий змістом та активний ідеологією, а не лірично-м'який та еротично-вертеристичний. Щоб досягнути цього, Редакція приневолена буде спершу брати готові зразки такої белетристики. — Примінюючися до слів п. Мих. Рудницького (і з досвіду знаючи, що вони вповні оправдані), — мовляв „нас Українців

(Продовження на 3 стор. окладинки)

Ярослав Цурковський

ТИМ...

Ішли... Пращалися...

Од мести захисту шукали...

: Оази — в спеці голої пустині.

В ночі.

...Таке непевне нині...

На очереті кривди

— журились смутно комиші.

Заслонені віконниці, як в гробі —

і двері замкнені на ключ

і заскороджена тривога жахом:

— Чи ти втечеш?..

— Чи ти втечеш

за Збруч?

На стрісі мук горіла ясно жертва.

Я — жрець тривожного розстання!

Я — жрець сонцевого бажання Волі!

Я — жрець загірного й засвітнього кохання!

Я жрець — в неволі! — —

...і голова твоя, любимче сонця,

заквітчана цілунками моїми тричі.

— Гей, більше нам таких героїв!

— О, більше нам червоних маків, криці!..

Надслухую.

...і на зорях усміхи...

...трембіта понад гаєм...

і грізно чоботи жандармські зискрипіли.

Зза пояса штилеті добуваєм.

Надслухую.

Минули нас... Пішли.

...на зорях усміхи...

...трембіта понад гаєм...

і сутінки на сходах осінню сіріли.

Світлиця пустою заснула,

тривога серце розпекла;

на небі — сльози мами...

Тиша.

...підуть мої брати-герої

з єгипетських кайданів ганьби

до Волі!.. местними стежками.

Куди?.. Ніхто не знає.

Лиш вірно я один:

повернуть знову — до України мами.

Мойсей дрімає...

Заслона кривди нероздerta!

— Збудися, сонний Люде!!

— Мойсей свій нарід вести буде!!!
На стрісі мук горіла ясно жертва.

.
В лісах почування дівчатко охоче,
то стогне., то вяне., то блідне...
Лиш вихор часом листком залопоче —
дівчатко веселе, погідне.

Благословив поет піснями
друга сонця,
що весну в пригорщах приніс.
...В боярським пеклі — скрегіт,
в прийдешнім: грім, Свобода, сміх!..
Десь матінку малісіньке дитя благало,
бо ніч відомстою жорстока
гляділа на братів ласкаво — — —

Матуся вянула, мов осінь..
Матуся плакали., як май:
„О Ти, могучий, милостивий Боже,
що потопом землею зборов —
ох, дай моїм синам-соколам

полинуди, помчати
в хрещений, вольний край!..
„Я мати їх єдина! Їх горювань — дзвіниця!..
А щож Тобі, Тобі така дрібниця?!“

Втечуть!... гуляє день,
співає весь безкрай.
...А може? Може?..
Боже! — — —

Щось передсмертне в переливах
в столді хлопів:

— „себе в темряві відшукай!“
Міць. Туга. І бачу: сонце, рай!..
... Чи є на світі кращі вишні жертви,
чи є на світі стільки крил до мрії,
чи є на світі така спрага волі —
як моя ненька,
як мій край?!
Десь втома: добра-ніч! — гукнула.
Світлиця пустою заснула,
тривога серце розпекла;
на небі — сльози мами...

Тиша.

...і голова твоя, любимче сонця,
заквітчана цілунками моїми тричі.
— Гей, більше нам таких героїв!
— О, більше нам червоних маків, криці!..

Така моя молитва щира!
Свята молитва — Революції.

Слово — є тестаментом діла, бо те, чого не можна ділом
осягнути, це тестується — переказується — у слові; тому лише
ті слова є справді потрібні і виключно тільки вони воскресають
у діл! — всі інші, це лише більш або менш учена фразеологія,
механічна конечність або річ самої штуки. *Кипріян Норвід.*

Ю. Калинський
ст. пластун

Зрада

НАРАЗ гук армат утих... Стало тихо... Лише де-не-де чути було крісових стрілів, яким втрували вривані звуки скорострілів...

Дивно якось шуміла Маківка, порита наскрізь гранатами. Вона немов стогнала від болючих ран...

Сумно ховали У. С. Стрільці своїх товаришів у холодні ями, що цьогож таки дня лягли в бою геройською смертю. Сумно співала ціла сотня »Со святими упокой...«

Вечоріло... Зближалася тепла, травнева ніч... Сонце вже було сховалось за верхи Погари... Смереки метали довжезні свої тіни ген по зрубі.

Часто чути було зойки ранених. Стрільці надіялися на щось нового. Кожний брав повні кешені куль і вертав до окопів. Сотник Д—к сам ходив по окопах і давав прикази, щоб усі були готові до сильного ворожого протинаступу...

Великою балкою спускалась чимраз нище поміж корчами стрілецька стежа. Завданням її було вислідити куди і в якій силі ворог наступає.

Зза Скливи вказався великанський місяць. Навкруги так тихо... Чути було навіть віддих... здається й Маківка не шуміла, лише річка, що плила попід Маківку, плела свою монотонну мелодію...

— Слухай Михасю!

— Що?

— Поволіше трохи йдім. Маємо час.

— Ні, Василю! Справа не терпить проволоки. Ми мусимо як найборше стрінутися з ворогом. Ходить о це, щоб ми борше побачили ворога, чим ворог нас.

— А як ворог нас борше побачить?

— Тоді смерть нам обом. Ходім!

Йшли далі поволи та обережно, що хвилини ставали й надслухували. Василь лишався все по заді... Нараз щось форкнуло в корчах. Василь цілий аж задрожав, та Михась примінив кріса і ждав... Не чути нічого... Вкінці прийшов до переконання, що це мусів бути великий птах, розбуджений ними форкнув із своєї криївки.

— Ходім дальше. Там нема нікого!

Йшли трохи дальше, та Василь по якімись часі став.

— Михасю! Я далі не підю.

— Чому?

— Я боюсь там убють мене.

— Що ти кажеш? Убють! Раз мати родила, раз прийдеться вмерти. Не говори дурниць! Ходи!

Василь цього голосу не чув, а чув голос невидимого злого духа.

— Не йди там! Там умреш і більш жити не будеш, а ти іще такий молодий, тобі треба жити... В дома жде на тебе мати, батько, браття й сестри... Підеш?.. Хибаж не бачиш, як біла смерть з косою гуляє, мете? Там тобі кінець буде.

Василь глянув і побачив у корчах білу тінь смерти, як гуляла чумака по трупах, вимахуючи ко-

сою. Він закрив очі руками, та смерть все ще не зчезала.

— Що з тобою, Василю, ходи!

— Я далі не піду. На мені тяжить гріх, мене ждуть тяжкі муки в пеклі.

— Алеж, друже! В боротьбі за батьківщину прощається всі гріхи.

— Так, але мій гріх зради не буде прощений. Ні, ні! Я не піду. Вертаймо лучше і скажемо, що приступу нема.

— Не говори так, Василю! Від нас залежить життя наших братів, судьба народу. Як не йдеш, то я йду сам. Мені солодко вмерти за батьківщину. А ти... і не докінчив, побіг далі й зник у корчах.

Василь остався сам.

Ха-ха-ха-ха... З реготом зникла йому з очей біла смерть і злий дух, який перше так переко-нуємо говорив, зараз сміявся з нього.

— Ха-ха-ха-ха... Будеш жити... ха-ха-ха... погорджуваний всіми, опльовуваний... Ха-ха-ха-ха... Хиба не бачиш, як онде лежить чорна зрада і всі від найстаршого до наймолодшого плюють на неї, брідяться нею? Не бачиш?

Василь глянув і побачив у корчах, як серед цих трупів, які

смерть накосила, лежав чорний, живий чоловік, на яким написано було — „Зрадив“. — Біля нього переходили жінки, діти, старці й плювали на нього, обмітували болотом...

Нараз дався чути стріл з кріса, за ним вкоротці ряд сальв. І знова стало тихо.

— Ого! Його вже певно між живими не має. Подумав Василь і почав чимборше спинатися до гори. За ним гонив голосний регіт злого духа...

— — — — —

Сильний, ворожий приступ Стрільці відперли щасливо завдяки добрим та справним вивідинам Михася.

Рано відходила ціла сотня на відпочинок. В першій ряді враз з сотником ішов легко ранений в руку Михась, з ордером відзначення, витаний радо всіми.

Василя він бачив та не міг йому глянути в вічі. Василь лишився в окопах.

Другого дня запитав сотник В—кий:

— Хто з вас піде на стежу під ворожу лінію?

— Я, я! Кричав Василь.

Пішов... Та більше вже не вернув... Відкупив свій гріх смертю...

— — — — —

Др. Осип Назарук

Культ Франка а молодь

І. Значіння молоді для народа.

Є такі люди, котрі накликають, щоби вщіпити культ Франка в нашу молодь. Що таке молодь? Молодь, молодіж це найчуткіша частинка народу, що живе не досвідом, але вірою, запалом і любовю. Молодь це перша делікатна, як квітка,

сторожа кожного народу в його переході у невідому будучність. Куди ту ніжну сторожу скермувати, туди вона й піде. Який огонь у її серці розпалити, таким вона горітиме. Які думки й заміри в молоді засіяти, такі вона колись розвине. Так було з нами. Так було з нашими батьками і дідами. Так буде з нашими дітьми і внуками аж до найдалших поколінь. Молодь все піде на всяке діло, в котре повірить. Молодь не цофнеться перед ніяким терпінням в ім'я світогляду, який їй заціпиться в її чисте серце, в її ясні очі.

Є стара приповідка між народами, котра каже, що коли люди великими гріхами відвернули від себе ласку Господню, тоді Бог, опускаючи їх, зглянувся ще на дітий, на квіти людські. Зглянувся і сказав: »Оставлю батькам і матерям мою любов до діточок їх. Нехай заступають мене«. І тому ніякій матері, ніякому батькові не байдуже те, якими стежками піде дитина їх та що жде дитину на невідомих життєвих дорогах. З батьків і материй та їх дітий складаються сім'ї, родини. А з родин складаються народи. Вони всі йдуть в невідому будучність.

II. Два світогляди.

Є тільки два світогляди: хаотичний і релігійний. Хаотичний світогляд учить хаосу. А релігійний світогляд учить ось чого:

Котрий нарід має сильну віру в Бога й велику пошану для заповідий Його, той має силу в собі та твердо йде кріпкими ногами по безконечних шляхах життєвих. І дав Бог народам провідників, щоб показували їм дорогу. Це люди з Божою іскрою в очах. Це великі поети. Нема великого поета без великого терпіння. Еспанський поет каже: »Щоб писати як Бог, треба терпіти як пес«. По тім, як ті поети терплять і як вони зносять терпіння і в чім знаходять облегчення його пізнати нехибно, як вони ужили своїх талантів.

III. Перший напрям любови Франка.

Іван Франко, великий український поет, переходив велике терпіння. Розуміється, не походило воно від того, що хтось його »ігнорував«, чи »обминав«, чи неслухно »критикував«, як пишуть нетямущі люди. Бо великі борці не звертають уваги на такі марниці. Терпіння Франка било з його власного нутра. Подивімся на те його терпіння. Негарно є заглядати з пустої цікавості в терплячі людські душі. Але це не відноситься до поетів, бо вони, як провідники серця народів, зрікаються самі права таємниці до серця свого. Вони самі отверто розкривають його рани. Тим розкриванням ран сво-

його серця впливають вони на творення цілих народів на образ і подобіє своє.

І Франко відкрив нам найглибші й найінтимніші рани душі і серця свого. Відкрив власне на те, щоб ми дивилися в них. Треба дивитися на всякі прояви життя справедливо. Де побачиться добро, там сказати, що є добро. А де побачиться, що добра нема, там сказати, що його нема.

Франко переходив сильну нещасливу любов.

З часів, коли мав 30—37 літ, маємо таку його любовну поезію.

Як на вулиці зустрінеш,
То мене обходиш ти.
Добре робиш! Спільним шляхом
Не судилось нам іти...

Як в дорозі здиблю горе,
Що тобі несе удар,
Сам його до себе справлю
І прийму його тягар.

А як щастя часом схоче
В мою хату загостить,
Я його до тебе справлю,
Най голубчиком летить...

Це одна з найблагородніших любовних поезій, які можна знайти в літературі.

IV. Перелом у любовнім почуванні Франка.

Недовго бачимо первісний тон у Франковім терпінню. Зараз таки появляється інший:

Я нелюд! Часто, щоб зглушить
У серці люту муку,
Я чистий образ твій убить
Здіймав проступну руку.

Я з вулиці болото брав,
Каміння кременисте
І кидав ним у образ твій,
В лице твоє пречисте.

Я мов безумний лютував,
Мов п'яний у нетямі,
Хоч чув, що власне серце рвав
Злочинними руками.

Та як минув скажений дур,
Я чувсь брудний, недужий,
А образ твій яснів в душі,
Мов сонце верх калюжі.

Очевидно ми далекі від того, щоб розбирати цей вірш. Нехай це роблять ті, що самі без гріхів у минувшині своїй. Але загально треба ствердити, що нема подібних поезій у поетів, яких культи святкують народи. Нема чогось такого й у нашого дуже пристрасного Тараса.

Літа минають. Франко дає знов дуже гарний вірш: »Як почуєш в ночі«... Він всім відомий. І заслугує на те, щоб був відомий.

V. А що на це сказалиб родичі дитини?

Далі слідує такий тон у поезії Франка:

Чорте, демоне розлуки,
Несповнимих, диких мрій,
Недрімаючої муки
І несправджених надій!

Слухай голосу розпуки!
Буду раб, невольник твій,
Весь тобі віддамся в руки,
Лиш те серце заспокій!

Враз з тобою на страждання
Я готов на вік піти,
Лиш одно мені бажання
Заспокій тепера ти.

За один її цілунок
Най горю сто тисяч літ!
За любов її і ласку
Дам я небо, рай, весь світ.

Річ ясна, що поняття »чорт« треба тут розуміти символічно, як узмисловлення всего зла, котре потім мучить людину за те, що вона зробила. Хто уважно перечитає цей вірш ще раз і ще раз, а має сам сина або дочку, — нехай застановиться над тим, чи хотівби, щоб його дитина піддалася колись аж такому зразкови пристрасти. А не треба забувати, що слова поета, це не пусті звуки. Це вогні, що часом тліють, а часом бухають і нищать молоді душі. В історії літератури різних народів є цікаві докази, який великий і страшний буває вплив поетів. Він часом проявляється зараз,

а часом аж по сотках літ. Нпр. по виданню невеличкого твору німецького поета, що називався Гете («Терпіння молодого Вертера») в Німеччині цілий ряд молодих людей поповнив самоубийства, перенявши тим твором.

VI. Геній Гетого і геній Франка.

Мабуть відчуваючи можливість наслідків так проявленої пристрасти, спробував Франко таки зараз *написати щось немов глузування в попередньої поезійки. Він представляє, що чорт йому з'явився в пітьмі, зареготався, поплескав у плече і сказав:

Ось новість! Куріоз! Ось диво природниче!
Пан раціоналіст, безбожник — чорта кличе!
Щей душу напиха!

Сто тисяч літ горить готові? Ха-ха! Друже,
Се спорий шмат часу! А ще недавно дуже
Чи не казали ви:

»Душа — то нервів рух?« Значить, загинуть нерви
То і душі капут! То якже се тепер ви
Згубили з голови?

І щож, скажіть мені, оферта ваша варта?
Сеж в газардовій грі фіктивна, кепська карта.
Чи чесно се? Скажіть!

Вам хочесь те а те... конкретно, а мені ви
Даєте пшик. Се стид! Не думав, що такі ви!
І з чортом так не слід!

А в тім, голубчику, оферта ваша пізна!
Та ваша душенька се коршма тай заїздна, —
Давно в ній наш нічліг.

Чи я дурний у вас добро те купувати,
Що й без куповання швиденько буду мати
Без клопотів усіх!

Що думати про цю поезію? В історії літератур різних часів і народів описують поети (як народні, так вчені) доволі часто появу злого духа і розмову з ним. Описують звичайно дуже поважно, як зустріч з олицетворенням усього злого. Найбільший німецький поетичний твір «Фавст» Гетого є опертий на подібнім мотиві. Але як кінчиться той дійсно великий твір, на котрім виховуються сильні покоління великого німецького народу? Зовсім не так, як найлучший цикл пісень Франка, про який тут пишемо. А як? Герой цього великого німецького твору Др. Фавст, хоч опутаний дияволом, освободжується від

нього і спокутовує свої гріхи тяжкою працею: видирає бурливому морю шмат землі й обробляє його для себе і для дальших поколінь свого народу.

VII. Перші вістуні розстрою Франка.

А якже кінчиться найлучший цикл найінтимніших поезій Франка? Його дальший перебіг і кінець такий, що Франко попадає в розстрій. Його розстрій блистить так гарно, як яблочко з червачком. А потому переходить у повний розклад. Ось докази:

Пісне, моя ти підстрелена пташко,
Мушиш замовкнута і ти.
Годі ридати і плакати тяжко,
Час нам зі сцени зійти...

З кожною строфою, з кожною нотою
Слабшає відгомін твій.
Пісне, напоєна горем-отрутою,
Час тобі вже на спокій.

Це гарна пісня, хоч вона вже пригнобляє. А друга ще м'якша і лучша:

І ти прощай! Твого імя
Не вимовлю ніколи я..
Мене забудь швиденько ти,
Своїх діток люби, пести,
Будь вірна своєму мужу!
І не читай моїх пісень
І не воруй ні в ніч, ні в день
Сю тінь мою недужу...

VIII. Франко й Будда.

Але де далі, тим гірше. Гірше під кождим оглядом. Поет попадає в розпуку і бачить тільки один вихід — самогубство. І аргументує його на різні лади, зачинаючи від Будди, основника дивної азійської віри, котра параліжує активність людини.

Франко пише:

Поклін тобі, Буддо!
В темряві життя
Ти ясність, ти чудо,
Тм мир забуття!..

То з пристрастей пекла
Ти вивів людей,
Не тьмив їх туманом
Загробних ідей.

Безсмертне лиш тіло.
Бо жаден атом
Його не пропаде
На віки віком...

Поклін тобі, світлий,
Від бідних, блудних,
Що в пристрастей путях
Ще бують міцних.

Поклін і від мене,
Що скочу як стій
Із тиску Сансари
В Нірвани спокій!

Князь Готамо »Будда«, Азії учитель, це один з найсильніших мозків, які видало людство. Докладніші студії над притчами Будди появилися щойно по написанню цієї поемки Франка у прекрасних працях німецьких учених. Але вже й тоді на основі того, що було відоме, неможливе було сказати, що Будда »не тьмив« людий загробними ідеями. Ще й як »тьмив«! Таке поставлення справи тим дивніше, що сам Франко написав досить велику працю про Будду. А вже ніяким чином неможливо було й тоді думати, що Будда так легко обіцяє »нірвану« (забуття, знищення) в такому стані пристрасти й розбурхання. Ой, ні. І Будда вимагає, щоб людина таки добре заслужила собі навіть на »нірвану«. А вистріл з револьвера в себе, це не єсть заслуга після ніякої науки.

IX. Як Франко оправдує самоубийство.

Дальше Франко ще і Христа бере на свідка свого »доброго« погляду, немовби самоубийство могло бути оправдане.

»Коли знаєш, що чиниш —
Закон твій — ти сам.
А не знаєш, що чиниш —
Закон є твій пан«.

Такі слова по думці Франка мав »напевно« сказати Христос. Хоч даремно шукати їх в євангелії та вони заховалися в однім старім грецькій рукописі, додає Франко. Значить — Франко закидає Церкві, що вона пропускає чомусь ті »Христові слова«. Тимчасом це очевидно не слова Христа, бо вони відомі були вже на сотки літ перед Христом. А саме на ринку в Атенах викрикували ці слова старогрецькі софісти. То були такі давні крикуни, що робили з чорного біле й завели »культ чоловіка«, навчаючи, що кождий чоловік це мірило всего.

X. Що на це сказала б здорова суспільність?

Кінець кінців Франко так описує свій лік на біль серця:

Отсей маленький інструмент
Холодний та блискучий...
Один кивок... один момент...
І крові ключ кипучий...
Отсе весь лік, отсе рецепт
На весь мій біль безмірний..

Оден момент — хибаж се гріх?
І по щож так страждати?
Марний комар, пустий оріх
То й по що заваджати?

Се правда. Бо хто втратив віру в Бога, а чогось дуже забажає і не може досягнути, все одно чи дівчини, чи слави, чи влади, чи багатства, — то для такого одинокий логічний кінець духове або й фізичне самоубийство. Але чи такий світогляд може стати предметом здорового культу для народу і його молоді? Нехай на це питання відповідь собі кожна мати і кожний батько, що мають доростаючих дітей.

Та «найлучше» подаємо тут на кінці цього уступу, хоч воно приходить в середині циклу тих поезій Франка. Він пише про свою любов і любов таке:

Я не тебе люблю, о ні,	Я не те люблю, о ні, —
Моя хистка лілеє,	Люблю я власну мрію,
Не оченька твої ясні,	Що там у серденьку на дні
Не личенько блідее...	Від малечку лелію.

І це правда. Любов буває всяка. А ці стрічки навели ми на доказ, як тісно вяжеться світогляд людини навіть з її анімальним існуванням, з питанням продовження роду. А центр усякого світогляду це відношення до Бога. І тому власне Франко так весь час кружляє думками коло того питання. Бо атеїст кружляє коло Бога може навіть більше ніж віруюча людина. Кружляє і все мучиться переченням.

Отож ми кажемо і доказуємо таке: Франко великий поет. Але з його творчости можна зробити тільки вибір, а цілості її ставити як предмет культу неможливо. Значить: цензура? Так цензура. Бо інакше, коли не буде розумної цензури, опертої на свободній критиці в літературі, то потому допустимо буквально все, як московські більшовики допустили й полюбили «все», що йшло на «ліво» — аж до таких пісень:

«Отца я зарезал, мать свою убил,
Младшую сестрицу
Невинности лишил...»

Цей «лицар» уже «порядно» пішов на ліво.

XI. Про світогляди і культу.

Коли кинемо оком на літературу різних народів світа, живих і померших, то нашим очам представиться такий вид: Від великих любовних пісень Гіндостану, від мітів таємних мудрців Борзіппи, від єгипетських, грецьких, китайських пісень, від символічної «Пісні Пісень» Гебреїв — скрізь бе

чистим ключем сильна любов людини до людини — аж до наших днів. Та любов бє ключем нпр. в одній зі старших пісень Гіндостанських аж такою силою:

»Мила моя!

Ти вартнійша для мене навіть від порогів
Рідного Краю мого!»

Але скрізь і все в парі власне з такою любовю йде глибока віра в Бога. І тому така любов це творча любов народів, котра творить життя і не кінчить самогубством. Не кінчить навіть тоді, коли нещаслива любов до злої жінки виринає залюбленому такі слова, які вирвала з уст Соломона:

»І дізнався я,
Що гірша ніж смерть — жєнщина
Бо вона — сїть,
Серце в неї — капкани,
А руки — ланцюхи.
Хто добрий перед Богом,
Той уратується від неї.« (Книга Єккл., 7).

Такі твори можуть бути і все були предметом культу народів. Це не значить, щоб осуджувати Франка за те, що він так а не инакше описав свою любов. Бо перща річ у творчості поета, — це повна свобода. Йому вільно писати, що хоче і як хоче. Але нам вільно вибирати, чи те, що він написав може бути предметом культу цілої нації та її молоді, чи не може бути. Отож ми кажемо, що ні. І подаємо причину того: цей поет мав душу зломану болем невірства. Він це сам чув, розумів і казав, постійно вертаючи до Бога, щоб існування Його все перечити. Творчість такого поета не може бути основою для формування почувань молоді християнського народу.

ХІІ. Хто може бути учителем.

Ніколи не досягнеться бажаного успіху заборонами. Тому безцільно булоб видирати з рук якогонебудь автора. Але можна і треба їй сказати: Коли хочеш розвиватися і бути сильна, то не вір у доброту світогляду невірства. Це вже давно сказав про такі твори Франка Др. В. Щурат, пізнійший ректор українського університету, назвавши ті твори проявом декадентизму. Франко боронився перед тим закидом, але не оборонився.

І тому коли мати або батько спостережуть у дитини своєї безмежний біль серця, що трискає з заведеної любови, — вони не зможуть їй дати творів Франка, як лік на той біль безмежний. Але можуть дати свій християнській дитині

все віруючого в Бога поета, котрий любив Письмо Святе і бачив у нім Божий ідеал людини — Того, що любив говорити з Мартою і Марією і з молодію Самарянкою при криниці. Того, що пошанував закон і традицію свого народу, котрі наказували не виступати учителем народа, поки тридцять разів осінню не опаде в городах червоне листя винограду. Того, що не попав у сіті розкоші, а виждав на муку і смерть свою невинну на кам'яній горі Голгофті, на місці черепів, опльований, оббитий, окервлений тими, котрі хотіли від нього проводу до пановання на землі ізза уживання земської розкоші.

Це може бути предметом культу. І є предметом культу інтелігенції та мас усіх здорових народів, котрим все інше дається. Бо вони того варта.

Дмитро Бандрівський

ТВОЄ СВІТЛО...

ТВОЄ світло осіяло мене, а непроглядна мряка день мій накрила.

Твоє світло вказало мені ворота Раю, а мій мозок у пекельних вогнях.

Твоє світло поклато на мої очі знак вибрання — Промінь, який на мент розпалюється іскрою вогню Твого на це, щоб годинами безвихідний смуток співав у моїм серці таку пісню, що її люди божевільною звать.

Чую благословення й знак Твого допущу на своїх раменах.

Чую, що кого благословення діткнулось, наділив його Пан терпінням, щоби гідним зробити його благословення Свого. Поне: благословення чую й знак Твого допущу на раменах своїх.

Степан Семчук

ЗАСУД

I.

СУВОРО судили... Накинули брови...
(...гординя з очий...)

— Ми скажемо винен і мусить так бути..

— Він тут чужий...

— Бунтує, руйнує моральність і віру,
— безчестить все!..

Каяфа розкинув між пальцями тіни:
...Лиш смерть за це!..

Морозом надиханий легіт темінний
в півколо спин...
Каяфа устами нахилив тремтіння:
— Ти Божий Син?
Ударило громом підлотну облуду:
— Ти сам сказав!
Сповнилось бажання злочинного суду:
тепер пропав!
Роздерли хитони, скривили обличча...
! Хула!

А засуд закликав в небесні подвої
та схитнув бадиллям всесвітні остої —
лиш чернь гула...

II.

Розклали багаття та грілись при ньому,
Римляни й Жиди...
Ще вчора камінням кидалиб на себе —
сьогодні брати...
Зморожений вітром нечутно, трівожно
присівся Петро...
...а служниця пальцем трійливо на нього...
— Неправда сестро!
Покликала інших і крики бичами:
— І цей був з Ним!
(У серце Петрове відалось тремтіння
морозом міцним...)
Ударив рукою у груди, як в яму:
— Не знаю Його!
(А совість стрілами дірала серце...
...нещасна жено!...)
І вибіг за мури та гнався шляхами...
...а груди, як хлань...
і сіяв довкола рясними сльозами
невільничу грань...
В нагальнім риданні, в безтямній розпуці:
— Ой! що ж я сказав?!
Лице скорпіоном бив вихор до крові...
(...нім півень співав...)
Очами котились в безмежному жалю
два жерела сліз...
(...Горою на хмарах дрожав божевільно
розірваний віз...)
Без віддиху в грудях упав серед поля:
— Ісусе!..
Прости!..

А сходом проміння лучами врочисто:
— ...Дитино, прийди!..

На хвилях осяйних в зористім хитоні
архангел зійшов..
а хори промінні воскресно співали
про ласку й любов...

Роман Сказинський

„Гріх“ української дійсности

Від ряду літ лежить облогом наша літературна нива. Літературний рух майже не помітний. На таланти: посуха. У видавничому ділі: брак ініціативи.

Старі, признані автори тільки вряди годи відзиваються. Молоді — банальні: не говорять, а слинять...

Поверх цього всього: банальне нарікання на громадянство, мовляв воно не любить книжки...

*

На сірому тлі нашої літературної нужди дві риси: »Метеори« Степана Семчука і »Прозолоть світанку« Ярослава Цурковського*).

Нарешті: дві порядні книжки.

Нарешті люди, що дали спокій »настроям«, »смуткам«, »запискам« і »еротикам«...

Люди, яких мучить якась думка...

Ті, що живуть...

Ті, в яких на совісті »гріх« української дійсности: болюча любов до народу, — до народу, що його бють і обиджують...

*

Семчук і Цурковський, це різні темпераменти. В одного: церковна пагінація (Метеори), в другого — демонічна маска »зłodія«, що вийшов »в ніч, щоб черево журбі пороти« (Прозолоть світанку). В одного: усистематизовання свого діла до ролі »метеорів«, у другого — самопевний, але пульсуючий кровю, оклик: »Я вже розкресав огні — я первородний Волі син«...

Одно в них спільне: Україна...

*

»Україна, Україні, український« — отсе матеріял, почерез який оба автори ведуть свій творчий замір.

Ходить їм о хвилю, в якій творче пережиття дозволить їм піднятися на вершини віри у свій ідеал.

Семчук назве цю хвилю окликом: »Вперед вже сто вітрил і вихор спів: пірвав, пірвав, пірвав!«

Цурковський — у верхах зворушення — запозичиться знову (в розумному розумінні й таких засобів поетичної динаміки) у Франка: »Тож вір і радуйся, безсмертний мій Народе, що незабаром — заграєм в сурми, в літаври зарокочем«...

*

Семчук і Цурковський стали борцями Народу в обличчі найчорнішої хвилини української долі.

*) Степан Семчук, Метеори, поезії. Прага — Львів, Р. Б. 1924. »Льогос« 2. стор. 38. — Ярослав Цурковський. »Прозолоть світанку«. В-во »Новий Кобзар«, Львів, 1925. стор. 32.

Семчук узрів таку картину:

»Від Попраду степом по Дон
У тернях скрився хресний шлях...
Що грудка кров — що грудка жаж...
На ньому кровю змитий стяг
хрестом приляг
Романовий кордон«...

Цурковський ізжахнувся теж:

»...Мій Народ розпятий;
бо мій Народ опльований горює!
На скривленім його обличчі сміху вже не побачу...
Плачу! Плачу! Плачу!
Теслі! трону соснову збити!
Попи! мій нарід кропилом кропити!
Над гробом сьогодні вартую«...

Немов проснувся серед української дійсности, Цурковський бачить:

»Я ж на низах, де є степи, раби,
де на розраненій землі
варять замурзані хлопи
в розжаренім кітлі
в окропі вбійчий оклик: Пекло!«

Такий стан палить соромом, бє в лице і велить закинути думку про мережаннє »стежечки« в рай самоти...

В обличчі того, що »були фаялнги« (Семчук), в обличчі крику матері-Вітчани (»Кого ж це ріжуть«, Цурковський) — оба автори підносять спільний оклик: Не пора!

»Сльозами скроплено поля,
на плеч«х кнут, ярмо —
в киреї хата та рідня,
скервавив грудь Дніпро...
Чого ще ждять?.. (Семчук)

»Чого ще ждять?« — стоїть отвором питання, яке перекидають оба автори почерез розігріте картинами слави та сорому серце читача.

*

»Чого ще ждять?« — отсе становище, на якому стають оба письменники.

Чи вони подібні? Ні вони тільки сучасні.

*

Цурковський, це індивідуалістична конструкція, це лицар із власної охоти, — це юний запал чи глибоко відчутий громадянський стид — це борець, але такий, який хоче мати право до вибору між »сосновою ясністю самоти« а посвятою для народу.

Очевидно, Цурковський вибирає отсе друге:

»І захитались в мене юні ноги,
знеморені безмежною, народною Тоскою;
я банував за бурєю Обнови...«

Семчук, це борець не з власної охоти. Він виводить свою громадянську повинність із твердо збудованого, всі питання вичерпуючого світогляду. Він креше «метеори», що мають «осінити» такий образок:

»Сонні хмари полягали
на дахи домів —
чорні крила мають вдалі
сілюєти вдів...«

Він робить отсе не наслідком свого вибору, не в бажанні кинути народові щастя, а в твердому обов'язку сповнити своє діло — в ім'я наказу Цього, що теж бере участь у великому бою, а який:

»На сірий шлях столочений
пішов німий спосочений
(у десять ран)
з хрестом пішов
крізь бій, крізь кров
невидимий за Сян...«

*

Семчук і Цурковський, це два світогляди.

Однаке, вони сини одної доби.

В одного і другого на совісті «гріх» української дійсності: болюча, пристрасна любов до рідного поневоленого народу.

* * *

Релігійна диспута в Москві

МОНС. ДЕРБІНІ, котрий довший час перебував в ССРР. видав у Римі цікаву брошуру п. з. «Релігійний вигляд Москви». В цій брошурі помістив він теж свої вражіння з великої релігійної диспути у Москві, що відбулася 6. жовтня 1925 р. а якій автор особисто прислухувався. Монс. Дербіні пише, що слідує:

— До Москви приїхав я 4 жотня і зараз-же в дорозі з двірця до міста завважив величезні білі афіші, котрими нарком (народний комісар) освіти Луначарський заповідав на второк 6 жовтня антирелігійну конференцію. Опонентом його мав виступати московський митрополит Олександр Введенський, один з провідників синодальної або інакше тихонівської церкви, що якраз відбувала у Москві свій синод. Диспута мала відбутися у великім «досвіднім театрі», що містить 600 нумерованих місць — і хоч білет вступу коштував пів золотого карбованця, то проте всі місця були заняті.

Засідання було заповіджене на восьму годину та вже пів до сесой велика товпа народу заповнила вхід до театру. Міщанство, інтелігенція, зруйновані аристократи, — всі вони були однаково цікаві, що буде говоритися за і проти релігії.

— Я прибув до театру о годині під до девятої з двома православними єпископами, що згодилися піти зі мною на диспуту. Коли »товариш директор театру« довідався про присутність французького професора, попросив мене й моїх обох товаришів-єпископів заняти місце на сцені. Таким чином опинився я зараз-же в першому ряді від дискутантів. Решту великої сцени заняли гуртки молоді, правдоподібно комсомольців та членів комуністичних організацій студентів, робітників і салдатів. На салі нема ні одного вільного місця: орхестра, партер, галерія й усі льожі битком набиті. Публика спокійна; підчас дискусії її увага сильно напружена. Майже всі видці в робітничих або бюрових убраннях. Підчас довгого засідання кількох зовсім молоденьких юнаків стояло до розпорядимости президії, щоби подавати її поручення.

Товариш предсідник, двацять п'ятьлітний робітник з палким поглядом, заховується зовсім безцеремонно. Його сіра робітнича блуза, дуже коротка і запнута звичайним шкіряним поясом, уже довго мусіла сповняти свою службу, однак видко, що свіжо випрана та чиста. Мимо цієї зовнішньої вбогости, лиця і руки в кожного чисті і не можна запримітити старань пописуватися зовнішнім непорядком. Лиш один Луначарський робить вражіння людини, що намагається позувати на простого »пролетарія«, наочно занедбаного. Входить і говорить з руками в кишенях штанів, сурдут його вимятий та короткий, ковнірець брудний, а краватка перекручена, він Луначарський, славний передовсім своїми антирелігійними виступами.

Нераз насувалося мені підчас того вечера підозріння, чи не грає товариш Луначарський якоїсь комедії?

Входить він коло девятої години, Салю приймає його горячою овацією. Три четверті приявних встає. Інші в числі понад тисяч, сидять мовчки. Між ними багато ортодоксальних священників, єпископів зі своїми іконами, що прийшли додати своєю приявністю відваги оборонцеві християнської віри.

Предсідник, без жадних вступних промов, віддає голос »товаришеві комісарови«. Цей говорить довго, на протязі години і п'ятьдесяти минут, проходжуючися вздовж і впоперек сцени. З міною і тоном доброго хлопчика намагається Луначарський доказати безвартність релігії та виказати вартість матеріалізму. Без найменшого упередження мушу сконстатувати, що його бесіда відзначалася марною плиткістю.

Говорять про нього, що багато читав, що володіє багатьма мовами, а чужі дипломати вважають його за людину, котра вміє зацікавити в розмові дотепним та живим оповіданням. Його оборона матеріалізму, яку з певністю часто повторяв, мусіла йому вже сприкритися і, оскільки взагалі колинебудь вірив в неї, то видко було, що вона його не інтересує. Публики не розентузіямував. Зміст його викладу, розвалкований

та виголошуваний поволі, це теорія, яка початок релігії відносить до анімізму, а в імперіалістичнім капіталізмі та в буржуазії, бачить чинники її розвою. Однак тепер, коли нема царя, нема вже також Бога. Зі шляхтою і з капіталістами пропали святі й ангели, а священники мусять також поступово вигинути, бо релігія немає рації існування. На її місце приходить праця, бо вона забезпечує рух, поступ і життя. Праця заступає Бога та скидає з педесталів буржуазію й капіталізм.

Публика, яка здається вже нераз цього слухала, не була зворушена; промова не викликала в неї найменшого вражіння. Ні один оплеск не перервав оттих безконечних слів, що потоком монотонної промови спливали на слухачів. А кінцеві браві виглядали радше на звичай, ніж на ентузіазм.

Митрополит Олександр Введенський, котрий почав тепер говорити, зараз першими зворотами прикув і потягнув увагу слухачів, спонукав їх до свободного невимушеного сміху, що запевнив йому успіх. Розбираючи довгі уступи з бесіди комуніста, якого називав російським звичаєм по батькові Анатоль Васильович, спитав його між іншими, які зміни може спроводити політика і диктатура пролетаріату в науці, в який спосіб правда і наука «робітничо-пролетарська» можуть заняти місце «буржуазної» науки і правди, і чи дійдуть совіти коли-небудь до цього, щоби створити іншу арифметику як цю, в котрій 2 плюс 2 є 4. Коли-ж правда лишається без змін і серед політичних і соціальних революцій, то чи по науковому є мірити вартість релігії після перемін форми влади. Щоби могли розв'язати проблем матеріалізму й ідеалізму, то ні сила, ні кількість, а самотньо лише правда може рішати.

І валилася поволі скомплікована мова Луначарського, бо не могла опертися правді. Митрополит говорив легко і просто. Його висока стаття остро відбивалася від широких збірив східної, чорної яси, на грудях мав відзнаки єпископської та митрополичої влади, ікону, великий хрест із білого металю і другий менший хрест доктора теології. Ще дуже молодий, має може трицять шість літ — без бороди, вірлиний ніс. Довше як годину стояв на переді сцени, по правій стороні президії, не проходжуючися як противник і з початку не гестикуючи, говорив лагідним і щирим тоном, що поступово оживав, щоби на кінці підвестися до найгорячішого підйому справді могутньої та пристрасної мови. Невдовзі зєднав собі слухачів чаром свого слова, вхопив їх немов мягку глину у свої руки та формував її після свого бажання.

Дивне видовище представляв зі себе цей антирелігійний гурт людей, яких митрополит підбив силою своєї аргументації, яких шестикратно приневолив до одностайних окликів, коли виразно віддавав почесь Богіві, релігії та божественности Христа. Висміваючи анімізм, представив він досліди науки та фі-

лософії над природою людини; чи чоловік є лише тілом, чи тілом і душею? Перед відповіддю на це питання, навів він численні докази — бо таких потребувала ця суспільність, що її відгороджено від релігії буцімто науковими доказами — докази найновіших учених, російських та чужих професорів, біологів, хеміків, лікарів. Не все — кажуть вони — в людині можна витолкувати тільки одною грою матерії і сили, зйонізованими молекулами та фізичними, хемічними або термодинамічними процесами. Людська душа існує, вона здібна до думання й діла, і не дається звести до прав матерії, вона здібна до хотіння і любови, вона духовна. Через неї людина виходить поза матерію і приступає до духового світа. Душа пізнає себе й усе, що є поза нею, вона сама лучить різні явища при допомозі філософічних і наукових тверджень, вона пізнає світ і доходить до опанування його сил через силу психічної рефлексії. Переступаючи інтуїцію безпосередного досвіду, шукає совершенного вияснення свого власного духового життя, що є живою і реальною правдою всесвіта і питається: хто є справником світа і її самої? І тоді Бог опановує її увагу. Найвищий Дух, вічний початок усякого буття; Дух чистий, що є вповні дійсністю, життям, Бог, котрого ще легше можна віднайти в самій душі, чим у світі, Бог, якому душа добровільно бажає дякувати та приносити честь. Бо це її природний обов'язок, — це є релігія...

Робітники, салдати і студенти оплескували ті слова однаково горячо як і священники. Дві дівчини, котрі стенографували, перестали писати — слухають. Луначарський, на сцені, впихає глибоко в уста довгий олівець, що ще недавно примав його між зубами немов папіроску... Всміхається злегонька, вліпивши очі в порожнечу, а тимчасом з усіх сторін сцени і салі надсилають видці до президіального столика безконечне число маленьких, білих білетів. Одні бажають лише, щоби погасити сильні лампи уміщені за бесідником, що кидають ясні жмутки світла на президіальний стіл і одночасно разять та осліплюють тих, котрі хочуть слідити гру фізіономії митрополита. Інші знова голосяться до полеміки з митрополитом, бажаючи опрокидувати його твердження. Предсідник, його заступники і вістуні раз по раз підносяться, щоби зібрати білети та перерахувавши положити на столі. Вкінці погашено бажані лампи і митрополит Введенський говорить далше.

— Релігія, — доказував він — не є гіпотезою, якимось абстракційним внеском якоїсь там філософії. Бог, Творець душі, найвищий Дух, любить душі і сам приходить до людей. Сам прийняв людську душу й очоловічився. Ісус Христос дає людям конкретний та живучий ідеал, бо стався чоловіком, не перестаючи однак бути Богом.

В словах, у яких іскряться і любов і віра, змальовує митрополит Ісуса Христа, Його післанництво та божественність. Якаж це велика несподіванка — така бесіда, на сцені в такім театрі, перед слухачами у Москві 1925 року! Здається, що загал перейнявся симпатією для бесідника. А з уст Луначарського виглядає вже лише мацьонький кінчик олівця.

Бесідник пригадує ті переміни на світі, що довершилися завдяки ділу Христа і то головню для добра робітників та вбогих і приходить до кінцевих заключень. — Товариш нарком (народний комісар) з радістю підчеркнув, що знівечення царизму було тріумфом атеїзму. Треба відрізнити — каже на це митрополит — три роди людей між тими Москалями, що не ходять до церкви. Одні, а є їх небагато, це люди образовані, як товариш Анатоль Васильович (тобто Луначарський) і я виказав уже, що наука не оправдує ні їх матеріалізму, ні їх антирелігійних тверджень. Інші, а їх вже значно більше, самі нічого не студіювали, але, кажуть собі, що от товариш Анатоль Васильович чоловік без закиду і студіював багато, а що є атеїстом, то й вони можуть бути ними. Вкінці багато з тих, котрі до церкви не ходять, роблять це проти своїх насвятийших переконань, а лише хліба ради, щоби могли вдержати свої родини. Є вони державними службовиками і просто бояться, щоби через відвідування церкви не стратили посад. Справедливо, чи може навіть зовсім безпідставно побоюються вони. Вони не атеїсти, а... — Кінець речення потонув серед гримкого гомону. Оплески і проклони, розлучені голоси щоби постав говорити посищалися з усіх боків, з партеру, лож і сцени: »Це клевета! Вступіться! надуживаєте свободи, яку вам дали! перестаньте! досить, досить! виженіть його!»

З правої сторони сцени якийсь великан о атлетичній будові тіла, кидається з вереском і розпучливою жестикуляцією на стрункого митрополита, що спокійно, непорушно, з лицем у сторону видців, вижидає кінця гамору. Предсідник дзвонить з усіх сил, маленькі білі білети густіше як передтим падуть довкола нього, а Луначарський звернений цілком до бесідника обгризає кінчик свого довгого олівця. Мій товариш з ліва, що зовсім збілів, зловив мене за рамя і каже: »Думаю, що це нерозважно з його боку дразнити їх в цей спосіб«. По багатьох мінутах гамір стихає. Митрополит ні разу не здригнувся навіть й пальцем не кивнув.

Предсідник завізваний кількома присутніми, щоби не дозволити митрополитови дальше говорити або щоби прикликати його до порядку, не погоджується на це: »Коли ми бажали вислухати противної гадки, то він тепер має свободу«.

Митрополит почав знова говорити. Великан, що перед хвилию грозив йому, кидається знова і подає йому довгу картку паперу, записану погрозами або образливими словами. Митро-

полит бере картку, дере її в кусні, кидає перед себе й щораз більше могучим голосом говорить: »Матеріялізм, якого наука впрочім зовсім виреклася, перешкаджавби поступови людства, бо він по своїй суті фаталістичний, пасивний і байдужий на моральні добра.

Він перечить духові, обмежує круг його ділання, затіснює всі горизонти. Зате протегує егоїзм під найнужденішими видами й обнижує вартість людини. Бажає, щоби він кермував світом, а тим часом є він лише спізненим провінціоналізмом, що замикає людське життя поміж походженням від малпи з одного, а розпучливим багном з другого боку. Матеріялізм не є правдивим, ні добрим, ні гарним. За те християнин зі своїм у Христі здійсненим ідеалом намагається наслідувати Того, котрий говорить йому: »Прийдіть до мене всі, що терпите і що є обтяжені«. Не говорю про тих, що надуживають християнства в тій цілі, щоби запанувати над другими, або щоби живити своїх багатств, не помагаючи, ні не люблячи інших. Говорю про правдивого християнина, котрий віддаючи почесь Отцєви небесному, повинен любити всіх дітий цього Вітця, як братів. Якїж перспективи отвираються для нього! Замість егоїзму, душа його розширяється до ширин загальної Божої любови. Він не хоче нищити святих образів, але мрією його є, щоби увесь світ заповнили святі, то значить люди посвяти, переняті на скрізь і захоплені любовю Бога та ближнього. А рівночасно пригтовлюється він до позагробного житя, бо з могилою, з черваками не кінчиться для нього життя. З пошаною відноситься він до тих відмінних від інших людей, яких там у вічності сподіється віднайти, бо добачує в них безсмертний образ спільного Вітця і Його Сина, Христа, приятеля людей покірних, що сам був убогим робітником.»

Бесідник кінчить зі щораз більшим зусиллям голосу й організму, ще раз віддаючи пошану вірі й любові, цьому християнському ідеалізови, що є не лише поезією, ні тим менше якоюсь нервовою хворобою. Християнська релігія є правдивою, а рівночасно і красою, вона очеркує ясно й докладно, чим є Бог, сам чоловік і громадянство. Христос є самотнім Спасителем людства, яке одержує від Нього і від цих, що в Нього вірять вічне і здорове джерело розвою і радости.»

Серед публіки слідне велике зворушення. »Ми не маємо нікого, що зумівби так говорити як цей єпископ« шепоче до другої якась жінка у червоній краватці. Чути оплески навіть на сцені, більшість прихвних стає з місць. Багатьох, що вступаючи на сальо вважали себе за атеїстів, тепер до глибини зворушені, почуваються християнами.

Вже майже північ, коли Введенський вкритий потом сідає. Луначарський відкинувши голову на задне поруччя крісла,

з витягненими ногами, гризе олівець. Зі замкненими очима, з руками в кишенях здається, що спить.

В кінці знова підноситься. Через чверть години старається ослабити вражіння слів попередника. Він сміється з оттого страху, який огортає Введенського на спомин малп і хробаків. Питається кілька чудес бачив Введенський і приявні на салі? »і коли молитва довершила цього, щоби збіже росло, або дощ перестав падати?« Лише праця дає овочі, праця, котрою кермує і котру вдосконалює матеріалізм. Без праці світ загинувби, а заперечення Бога не принесло ніякого лиха тим, котрі вважають його беззартісним. Хай Введенський тримає для себе Бога, Христа, святих і релігію. Він Луначарський відступає це все радо, щоби могли задержати при собі працю і науку.

Ті кпини остали майже без успіху. Деякі прийняли їх голосним сміхом, але більшість публіки не реагувала. Засідання скінчилося.

Роман Степ

На Шибенім

ЩЕБЕТ птичок, запах квітів, пошум сторожкого гілля втонув у пропасних нетрях старезного бору. Там сутінь і холод найшли. А теплий легіт вітру припав, приголубивсь до зеленого зеркала озера та колише йому води...

Дріжить Шибене... весело грається мірядами лучів, що гуляють по ньому. Не ховається в сутінь... не боїться. Полонинний потік несе к' ньому воду — несе молодечу силу, та вдачу... холодну. Сонце його не ogrіє, ні осушить, вітер хіба заколише, — не зворушить. Кругом нього все затихло, все дримає, лиш воно тремтить... міниться, а глибоко... важку мабуть думу думає.

В таку хвилю, у полудень, покотився лісом гомін, сміх веселий, сребристий мов розсіпане намистце. Розколовся, заломався, висипавсь ізза смеріччя, по

царинці розіллявся і над озеро зелене подався гратися сріблестий із лучами, з золотими...

Гей! Там в борі тріщить гілля, бором-лісом хтось блукає, хтось веселий, молодий...

З ліса вибігла дівчина. Мов в казочній царівни, мов в мітичній русалки лице сяло від вдівілля, з очей веселість гляділа. Та спокій і тишина і та ясність, що вдарила в неї снопами лучів, розсіпаних по долині щедрою рукою сонця, прикували її до місця. Навіть усміх притаївся у кутиках її усточок, наче соромиться чогось, піддається по-вазі зелено-золотистого озера...

Та ще гілля хитаєсь гнучке і шовкова трава колибаєсь, а вона уже знову біжить, на устах знову усміх дріжить, в очах радість сіяє. Це дараба, що в долі на водах лежить, до берега гор-

неться, до себе її дівчину веселу манить.

Біжить, оглядається... втікає від когось... хтось ловить її. Не вспіє. За хвилю буде вона посеред озера зеленого, на водах, на спокійних, недоступних...

А він на березі буде стояти, руки до неї простягати, просити, довго просити, заки йому тую ласку вчинить, веслом легко-легесенько по воді поведе... по воді по зеленій до берега підпливе...

І радіючи жартом своїм добігла до берега, вскочила в дарабу, вхопила весла у руки, повела ними раз, другий. Вода подалася, розійшлася по зеркалі озера зеленими смужками, зігнала золотисті лучі, що купалися у ньому — та дараба стояла. Знать миліший для неї плоский беріг, що до його припала...

Знову звуки із ліса знялись, погуляли... поплили. Вже не шутка дівоча оце і не сміх легкокрилий. Це в повітрі тяжить і дріжить низький тон його зову, її кличе, її це ім'я понеслося від бору.

Миттю збігла з дараби та вийшла у воду, щоб зіпхнути її з берега ще заки надійде. Всею силою налягала на неї... не подавалась. Це сердило її та наганяло до ще більших зусиль. Та дарма — не під силу одній ворухнути дарабу.

Утомлена, зажурена сіла на березі, очі закрила руками задумалась. Здавалось — ще хвиля забудеться зовсім... заплаче...

Здрігнулася... Її рамени його рука доторкнулась. Журба заділась і смуток утік з її лица ку-

дись безслідно. І чорні думи подалися за ними... Втопилися може в зеленій бездні озера...

А місто їх одна весела, радісна: Він тут, — він коло неї — попливуть...

І ясніло її лице і сяли очі і дріжали знову уста від сміху коли разом дарабочку із берега стягали на озеро задумане пускаючи. Бризками води кругом гуляючих площин весел заграла їх радість — розійшлася кружками золотистими ген попід беріг другий, під бір темний, непривітливий...

Заворушилось зимне ядро — задріжало... простило і поморщене вітром чоло мов привітом ясніло.

Водою легко-легесенько дараба несеться, до себе горне хвилі, веслами плеще води, так ніжно, наче хвиля не доторкає. Лиш слід за собою — воду вкочену оставляє.

То одно то друге весло у воду поринає, дарабу на озера середину жене — завертає.

Пливуть... а із ними слова легкі, веселі, слова ясні, безжурні пливуть... хвилями у себе бють, лучами сміху граються... сміху сребристого. Лиш часом і їх сміх за лучами по хвилях ганяється, у озері зеленому тоне, потапає. Мовкне мова їх уст, в серцях пісня ніжна тихесенько журчить... по долині їх чувств розливається...

Так лагідно, так спокійно вдивляються в очі свої, так свobodно вслухуються в їх мову безгомонну. Бо де Шибений води свої у Шибене вливає, де сонце купається, вітрець спочиває, там

серце із серцем щиро розмовляє...
ляку не знає...

„Скорійш, скорійш, веслом по воді — за острів попливем, заховаємся!“

Жваво вдарили весла у воду, у глибінь занурилися, а дараба здригнулась, стряслась і на водах на тихих неслась... заворушила хвилі.

Порівнялась з островом, минула його — крізь мілину проховзнула і... свобідно спочила по той бік її, на водах глибоких... таємних.

Сонно на водах дараба хитається... весла спочили... лежать, а очі в очі ніжно вдивляються... тихо... ні слова... мовчать...

Яремчук Зенон

Пласт а католицизм

Це надзвичайно радісний, але зовсім природний прояв, що пластовий рух тішиться серед усвідомлених католицьких сфер правдивою допомогою та признанням. Це діється не лише в католицьких краях, де майже всі пластуни є католиками, але також там, де католики є в меншості, от хочби в Англії, де повстав та так прекрасно розвинувся оцей вельми пожиточний рух серед молоді.

Символом цього сердечного відношення під тим оглядом і рівночасно немов заповіддю ще ближшого порозуміння між католиками а світовою пластовою організацією були величаві Збори дня 9 лютого ц. р. в Лондоні, уладжені найвищими світськими і духовними католицькими достойниками. Ці збори скликала в головній пластовій квартирі Англії католицька рада. Метою зборів була пропаганда в напрямі піддержання та оживлення пластового руху серед англійських католиків та скоординовання всіх дотеперішних старань в цьому напрямку.

Як поважно трактують цю справу тамошні католики видно з цього, що опікуном пластової ради вибрано князя католицької церкви в Англії, лондонського архієпископа кардинала Бурне, а звичайними членами Ради є двох єпископів, двох лордів та цілий ряд найповажніших світських і духовних католиків.

Головною ціллю нової Ради є по словам її предсідника допомога для „Boy Scout Movement“ між католиками. Лорд Аленфіс відкинув рішучо закид, неначеб пластовий рух мав які небудь мілітарні цілі. Він зовсім не думає робити пластунів вояками, хиба о стільки, скільки це потрібно для творення карности серед них. Св. Отець похвалив пластовий рух і поблагословив його, є це отже організація, яку католики з усіх сил повинні попірати.

Епископ Батт заявив, що створення отої католицької пластової Ради не має наміру ні тепер, ні на майбутнє присвоїти собі через неї власті теперішніх керманів пластового руху. Рада ця твориться за згодою найвищих пластових властей, а чинності її матимуть дорадчий характер. Вона не думає сепаруватися. Пластова організація може одна з перших в Англії дала католикам нагоду прилучитися до загального національного руху на рівних правах з іншими, не жадаючи за них в заміну ніяких уступок із католицьких принципів. З огляду на те пластова католицька Рада буде старатися, щоби католики вже в найближшому часі могли зайняти належне їм місце в цім русі.

Відтак здавав звіт про пластовий рух директор міжнародного пластового бюро. Він заявив, що пластуни цілого світа очікують від Англії, матері цього руху, проводу. У трийцять дев'яток державах урядово признано пластунів*) і пластуни всіх народів є в лучности з головною кватирою в Англії. З такими самими переконаннями глядять на Англію католицькі пластуни інших країв. В останніх часах були спроби католиків утворити окремі організації Пласту, для того отой факт створення такої, а не иншої, католицької пластової Ради в Англії має великанське значіння. Найновіші статистики виказують, що всіх пластунів хлопців на світі є 1,800.000 і якраз католицькі краї виказують їх найбільший приріст.

*) В Польщі український пластовий рух є переслідуваний і для молоді, що вчиться в державних школах, недозволений.

БІБЛІОГРАФІЯ

Клим Поліщук. Гуляйпільський батько. Роман у двох частинах. 1925. Накладом Вид-тва „Ока“ в Коломиї. 16^о і т. стр. 164. II. т. стр. 163. З біографією і портретом автора.

„Клим Поліщук родився 25. листопада 1891 р. у м. Краснопілля Житомирського повіту у селянській родині. Батько — Лаврін — був дяком з сімією поведився жорстоко, знущаючися над жінкою — Ганною — та дітьми, з котрих найстарший був Клим.

Під тим оглядом життя Кліма було дуже похуже на життя Тараса Шевченка“...

Але кожному порівнянню чогось недостає, так і тут: Тарас Шевченко не писав історичних повістей, а Клим Поліщук пише й видає. І саме під тим оглядом Клим Поліщук стоїть вище від Тараса Шевченка а вище відвагою, бо це нічого, що до історичної повісти треба великої фантазії (її овшім можна часом запозичити з московських пись-

менників о скільки проф. Білецький не замітить) треба дуже добре знати історію і треба знати, що це взагалі історична повість і яка її ціль в життю — це нічого — найважливіше написати і видати, помістити портрет й під тим оглядом стати похожим на Тараса Шевченка.

А що був собі раз отаман Махно — це кожному відомо але, що у цього героя „батька“, лицаря Запоріжця, серед бурливих днів революції „спалахувала й згасала в грудях затаєна надія притиснути до себе ту єдину, що звалася Орисею“ у того „раба безмежної волі й великого хотіння“ (стр. 47) — це довідуємося щойно з повісти. Загалом Махно не аби який забіяка: тут села горять, „білі“ з одної сторони, „червоні“ з другої а він спокійнесенько каже: „Для мене це найперша й найважливіша справа“ (ст. 52) з ким втікла Орися. На милування нема силування — сказала собі дуже мудро Орися, котра „була колись жидівкою а тепер вихрестилася і є анархісткою“ тимбільше, що вона гарна „як сама революція“ (стр. 27) і дає такі точні дефініції річевих рухів суспільних як на пр.: в чому саме зміст Революції? Відповідь: Дух руйнуючий є дух будуючий! (Стр. 13).

Ясно, що жалко стало Махнові за вихрещеною анархісткою — страшенно жалко, він навіть і пити перестав, але довідавшись про „Центральну Раду“ великим голосом закричав: давайте, буду пити і я! Слава батькові! закричали всі і в одну хвилину налили йому цілий кухоль“... (стр. 53) Ой нема то як українські ге-

рої в історичній повісті: „Товариство захоплено стало пити і аж тепер тільки розв'язалися язики до дружньої розмови!“ Велике щастя! Бо зовсім певно якби не цей спасенний самогон то товариство „захоплено“ порізалобся і не булоби ні історичної повісти, ні революції, котра „виникнула сама собою з волі маси й тому нічого перешкаджати їй“ (стр. 15) ясно, хай мовляв синок вишумиться!

І не в думці Махнові, українському борцеві за волю народу спиняти революції: „Не церква а Бог! Не прописні обряди й освячені віковими традиціями ритуали, а чисте й отверте чуття душі! Добре є коли хтось відмовляється платити державний порядок і не хоче слухатися урядових наказів, бо у тім власне істотність особистої гідності“ (стр. 56) — тимбільше, що потім: „випемо чи що з такої нагоди? одночасно якось потягло до пляшок і одночасно налилися по самі кінці чарки“ (стр. 59). Ясно, що по такій боротьбі з чарками проявився і чин і акція у Махна й одночасно „істотність особистої гідності“ у його хлопців — бо це вот положим так сказати значить революція понімає, га?

А як до помешкання штабу привели гурток полонених то „батько“ Махно побачивши їх махнув рукою: „Порубать їх і тільки“. А тут з'явилася дівчина (але вже не вихрещена анархістка, яку хтось чогось невідомо чому й за що вбив!); вийшло пустіть їх і тільки“... (стр. 75)

От тобі і визвольна боротьба, от тобі портрет українського ге-

роя, от тобі й історично-виховуюча повість автора, котрого життя під тим оглядом так страшенно похоже на життя Тараса Шевченка“.

„Кудиж подався батько Махно

зі своєю Оксаною ніхто певне не знає“ (стр. 165) успокоює себе автор. Та ходять чутки, що Махно й Оксана сидячи в Парижі витяли собі портрет К. Поліщука й шукають його.

Л. Нигрицький.

ЗІ СТУДЕНТСЬКОГО Й ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ЖИТТЯ

Інавгурація на університеті „Яна Казімержа“ у Львові відбулася дня 16 жовтня о год. 9. Замітна вона тим, що в інавгураційній промові присвятив цюгорічний ректор др. Йосиф Семірадзкі, професор геології і палеонтології багато місця «культурній» місії польського кресового університету серед «етнографічної маси», що говорить «руским діялектом». Ціла промова відзначалася крайною ігноранцією та нетолеранцією відносно українського народу. Крім цього, п. ректор свідомо перекручуючи правду щодо українського шкільництва*) під Польщею мав на меті упокорити хиба українське студентство та осмішити його і цілого українського народу по цей бік Збруча змагання за український університет у Львові. Тим

безупинним кпинам польських університетських властей з наших національних почувань муситься вже раз збірно протиставити все українське студентство. Почуття національної чести українського студентства повинно вже раз приневолити його до якогось рішучого виступу проти тої підлої системи трактовання нас сорокміліонну націю, як якусь безіменну та безвартну етнографічну масу.

Подяка. Проф. Михайло Грушівський надіслав письма з подякою за привіти від «Студентської Громади» та від товариства «Українських Студентів Істориків» у Львові.

Заборона «Студентського Історичного Кружка». Українські студенти-історики, яких на львівському університеті нараховується поперх 100, внесли через своїх представників подання до академічного Сенату о затвердження статутів нового академічного стоваришення, яке об'єднувало би українське студентство, що студіює історію. Приводом до засновання такого товариства була потреба фахової наукової бібліотеки, а крім цього

*) Поміж іншими курйозами говорив п. ректор таке: «Одним з перших заряджень нашої держави було заснування на Волині й на Литві безлічі малоруських і білоруських шкіл. По кількох роках треба було ступнево ті школи зивати наслідком пасивного опору родичів, що вважали примус навчання дітей в «хлопському» діялекті за кривду і охоту зіпхнути їх до ролі горожан другого розряду».

товариство мало на цілі поширення історичних студій в напрямі української історичної науки.

На днях ректорат надіслав в цій справі слідуєче відмовне письмо:

L: 3865 ex 1925/²⁶

Lwów 14 października 1926.

Podanie Komitetu Założycieli Towarzystwa: Studenckij Istorycznyj Krużok o zatwierdzenie statutu.

Do

Komitetu Założycieli
Towarzystwa Studenckij Istorycznyj
Krużok

na ręce

p. Jana Hładyłowicza
ul. św. Teresy 2 c parter

Zwracając załączniki podania de praes. 24 czerwca 1926 L: 3865/25/26 pod 1-3 Rektorat U. J. K. zawiadamia, że Senat akademicki na posiedzeniu dnia 21 września 1926 uchwalił odmówić zatwierdzeniu statutu Towarzystwa: »Studenckij Istorycznyj Krużok«, albowiem na Uniwersytecie J. K. istnieje już jedno naukowe kółko historyczne, dostępne dla wszystkich studentów, a rozbijanie ruchu naukowego młodzieży na kilka Towarzystw, pracujących w tej samej dziedzinie wiedzy nie jest pożądane ani ze względów naukowych ani administracyjnych.

Z Rektoratu Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

W. Rogala
wz. t. cz. Rektor.

Очевидно, що умотивовання відмови затвердження статуту „względami naukowymi i administracyjnymi“ є лише фіговим листком, що прикриває дійсні причини відмови зовсім иншого характеру. Про це мала довідатися делегація студентів з уст самого п. ректора Семірадзкого на авдієнції дня 3 листопада.

Делегація вручила п. ректорови письмєнну заяву з опрокиненням мотивів відмови через Ректорат, а саме:

1) „Koło Historyków“ є стоваришенням польських академіків

i statut цього товариства у §§ 2 i 6 виразно зазначає, що звичайним членом може бути лише студент У.Я.К. „narodowości polskiej“.

2) Статут »Студ. Іст. Кружка« має по часті зовсім відмінні цілі, як назване „Koło Historyków“, бо § 3 цього проєктованого статута вважає головною ціллю своїх членів ведення самостійних студій на полі української історії.

3) На львівськїм університеті є більше число анальоґічних студентських стоваришень, однак ця диференціяція, як прояв пануючих національних взаємин, як теж ріжнородности научних заїнтересовань була конечна і сенат затвердив статuti аж трьох студентських медичних, а двох філософічних стоваришень з анальоґічними цілями. Впрочім на 70 ріжних студентських товариств на У.Я.К. у Львові лєдві 2 товариства є українські.

Передавши оцей меморіал, делегація ще раз просила п. ректора о затвердження статуту. Ректор Семірадзкий прочитав заяву і заявив, що він не знав про огранічення в польськїм історичнїм товаристві, длятого він заяву приймає і сенат розгляне цю справу щєраз. Однак він наперід мусить заявити, що Сенат радше вплине на „Koło Historyków“, щоби воно відповідно змінило точки статуту, чим щоби мало засновуватися окреме товариство. Щодо окремих студій над історією України, то п. ректор не бачить ніяких труднощів для українського студентства, бож »ваша історія є тісно звязана з історією Польщі і починається з тим моментом, коли рускі землі увійшли в склад польської

держави (!) П. ректор є навіть проти цього, щоби українські студенти замикалися в своїх кружках, а Сенат академічний стояв і завсіди буде старатися вирівнувати і злагоджувати тертя поміж академічною молоддю.

На тім авдієнція скінчилася, а делегація винесла вражіння, що п. ректор і Сенат хотілиби нас конечно мати за „*potulny ruskі ludek*“, який би не бажав думати про сепарацію від „*pnia macierzystego*“. *Tempora mutantur* п. ректоре!

Життя студентів в УССР.
В середу 3 листопада ц. р. відбувся в Авлі Академічного Дому (вул. Супінського) виклад д-ра І. Свенціцького, в якому на підставі власних помічень представив шан. прелегент життя-буття українських студентів по той бік Збруча. Подаємо низку помічень шан. прелегента:

Високі школи в УССР., тзв. ІНО (інститут народньої освіти), це оригінальний тип високого шкільництва, пристосованого в першій мірі до суспільних потреб громадянства. В тому розумінні, доба »воєнного комунізму« викинула усю зайвину — в формі гуманістичного образования — а звернула цілу вагу на виображення »спеців«, тобто людей, підготованих до виконування свого звання. До ведення тієї науки ангажовано головню партійців, щойно пізнійше втягнуено сюди й старі наукові сили. Тон у школах надають самі студенти. (Прим. студенти вирішують вибір лекторів або усувають їх).

Матеріальний стан київського ІНО дуже бідний, як і життя студентів — сире, убоге. В виклад-

них салях брак лавок, — брак всякої обстанооки. Слухачі сидять на долівках, а то й стоять — у кашкетах. Кождий з них, це поважний, занедбаний »дядько«, переважно — »*pater familias*«. Більша частина студентства користується держ. стипендіями, які дуже легко втратити, коли не маєть сили відповісти науковим і партійним завданням.

Доступ до ІНО мають навіть люде, яких образування стоїть нижче середнього, одначе — при педагогічній системі, де наука є дискусійною балачкою — вони на протязі двох-трьох літ здобувають вимагане знання і видержують іспити.

Здібніших висилається за границю.

В позауніверситетському життю, пр. на полі літератури й мистецтва, студентство відіграє дуже велику роль. Вони теж ведуть велику частину праці в напрямі дерусифікації України. В бібліотеках, які суто випосажує держава, кипить горячкова наукова праця студентів. »Дивно, казав пролегент, що такі чорноробочі, замазані дядьки, а з таким запалом, з такою ідейністю беруться здобувати знання, творячи цим робом новий тип нашого майбутнього«. (*»Рада«*).

Пластова Стріча

Гарний звичай завівся у нашому Пласті. Рік річно відбуваєсь на тлі карпатських борів »Пластова Стріча«. Цього року назначена на горі Соколі коло Підлютого на дні від 7—9 серпня випала куда величавійше, чим дві попередні. Відбулася

у власному постійному таборі получена з посвяченням двох перших курінів та прапору Верховної Пластової Команди.

Цілий місяць перед „Стрічею“ кипіла на Соколі горячкова праця. Поверх сотки пластунів викінчувало власними силами куріні, вирівнювало змагову площу, вимощувало дорогу до табору, а все те роблене під командою строгого, але любленого проф. Чмоли а під безпосереднім проводом знаного змагуна Волинця, що добровільно пристав до пластового братства, увінчалось гарними успіхами. Правда, куріні ще надто примітивні, — їх стиль далеко відбіг від чистого гулульського, дороги трохи не вигідні а площа замала — та це щойно завязок будучого табору, який має пишатися на горі Соколі. Курінів що року прибуватиме, стануть вони кругом великого майдану, який працею самих пластунів зіллється із невеличкою нині змаговою площею та помістить хочби і тисячі пластового юнацтва. А дороги стануть напевно кращі від „царських“ шляхів.

Та вернімо до »Стрічі«. Поверх дві сотки вірлів і вірлиць злетілося в ті дні з усіх сторін Галицької землі, а приймала їх сотка таборного братства. Прибув на неї пішки тижневим походом жіночий пластовий табір в Перехреснім двома групами, одна під проводом Вп. п. Донцової долиною Прута, через Скит Манявський та горі Лімницею, друга зложена з шести пластунок мимо непогоди перейшла горами від Хомяка і Синяка по Сивулю і Ігровище. Ті правдиво

чваняться, що знялись понад хмари. Прибув і табір новиків з Корчина під проводом проф. Іваненка і багато інших прогулькових пластових гуртків більших і менших, що рік річно скитаються по усіх Карпатах і самою своєю появою здобувають прихильність Гуцулів і Бойків для нашого пластового уладу. Крім цього прибуло багато пластунів потягом, а також велика кількість гостей з околиці і зі Львова.

Біля шостої години вечером заповнилася площа карними рядами пластунів а галеря перед курінями зібраними гістьми. Почалося свято „Стрічі“. На тридцятьметровий машт двигается серед співів стяг України а за ним прапор Верховної Пластової Команди. За хвилю жовтаві язики лижуть несміло фою і ріща Великої Ватри, щоб вкінці спалахнути живим вогнем, ударити високим полумінним стовпом та обкинути зібрану кругом ватри пластову молодь чарівним, таємничим світлом. Начинається Велика Рада. З коротких звітів членів Верховної Пластової Команди довідались пластуни і гості про розвиток пластової організації на галицькій землі, поширення її ідеї та заложення перших сільських курінів — завязку будучого „Селопласту“, який мусить покрити увесь край густою сіттю своїх курінів.

В неділю в полудне полева Служба Божа на майдані табору. І знова гарний чотирикутник пластових рядів і сотки гостей. А з уст о. пралата Куницького ллються золоті слова заохоти мережані живою вірою у краще

завтра готовлене дужими руками молодих пластунів. Мов у відповідь лунає спів пластової присяги. Відтак посвячення курінів і прапору В. П. К. а далі читання і виголошення привітів, які наспіли і від заграничних пластових організацій. А пластові ряди мов в землю вросли а курінні прапори весело шевелять на довгих линвах по обоки високого машту. Слідують відзначення і іменування. І прапор XVII. яворівського куріня покидає линву і мчитьсь ген, ген високо понад усіх — а понад ним лиш стяг України та В. П. К. Бо яворівський курінь здобув цього року своєю працею перше місце між галицькими куріннями. Пополудни того дня відбувся в Підлютім фестин при участі великого здвигу народа

та маси поліційних опікунів, що радо зазнакомлювались з документами „підозрілих“ учасників.

Свято закінчилось в понеділок легко-атлетичними змаганнями, кошиковим мячем та пращальною Ватрою. Ця Ватра, це вже не поважна урядова Ватра, яку ми бачили в суботу, а живий попис „пластової веселости“. Карикатурний »день таборного життя« випав прекрасно, а спів Юрка Пясецького був короною вечера. Гості пращались. Гарні спомини остануть їм на довго у памяти — а мабуть ніхто з них не забуде тої дивоглядної картини, як молодісенький новик привів „під палицею“ до табору уоруженого представника влади, а провадив з такою повагою, що годі було не задуматись над кращою будуччиною нашої землі. Р. З.

НАДІСЛАНІ КНИЖКИ

Вячеслав Липинський: Листи до братів хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму. Зміст: Вступне слово до читачів і ворожих таборів. Листи до братів хліборобів. Ч. I. Українська наддніпрянська інтелігенція і українська національна ідея. Ч. II. Наша орієнтація. Ч. III. Про національну аристократію і про методи її організації: клясократію, схлократію і демократію. Ч. IV. Про політику, як умілість вибору такого методу здобування та організації влади і організації громадянства, якийби уможливив будову і збереження окремої держави на

українській землі і забезпечив існування та розвиток української нації. — Покликання „Варягів“ чи організація хліборобів. — Стор. XLVIII+580 вел. 8^о.

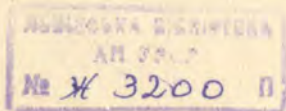
Роман Сказинський: Блукання велитнів, оповідання. Львів 1926. Видавництво „Нова Доба“. I. випуск. Стор. 32, 8^о.

Ярослав Цурковський: Смолоскипи. Видавництво „Новий Кобзар“. Львів 1926. З передмовою автора. Стор. 50, 8^о.

Ярослав Цурковський: »Вогні« з передмовою Романа Сказинського. В-цтво „Нова Доба“ Серія I ч. 2. Львів, 1926. Стор. 16.

За редакцію відповідає: Маркіян Марисюк

З печатні ОО. Василян у Жовкві

треба привчити читати книжки писані по українськи — через відповідний добір цікавої белетристики“ —, друкуватимемо речі до деякої міри „сензаційні“.

Статті ідеологічного характеру міститимемо й надалі, вибираючи проте лише такі, що на часі, що актуальні.

Попри них друкуватимемо популярні розвідки з історії та техніки, а також на літер.-критичні теми. Вважатимемо на відділ „Бібліографія“, бож оцінка згл. поширення укр. книжки це під пору *opus magnum* для культури нашої Нації. — Всі ті статті будуть загально приступні так, щоб міг їх зрозуміти й освіченіший селянин чи міщанин; ціль: нехай „Поступ“ загляне й до читалень та на села.

Відділ „Студентське життя“ дещо поменшимо*), однак загально й на далі звязків зі студентством не бажаємо рвати й стало вважатимемо, щоби присвятити студентським справам чимало місця.

Формат журналу побільшуємо. „Поступ“ виходитиме в обемі двох аркушів формату великої чвірки що другий місяць. Тим самим обем його збільшується у двое в порівнанні до цього року. Пренумерати на разі не встановлюємо, однак вже з гори зазначаємо, що про матеріяльні зиски не думаємо, а набуття „Поступу“ старатимемось уможливити навіть найбільше неможливим. Просимо всіх наших читачів конечно вирівняти свої зобовязання, а головню влатити зараз залягаючу передплату. „Віра без ділмертва єсть“ — а ще більше часопис без передплати. Коли тільки всі звернуть це, що винні, то ми зможемо знов яких два роки вдержатися. З цих, що мають добру волю брати і злу не платити, стягнемо належність через нашого адвоката (замість 5 зол добровільно, буде їх це коштувати 25 зол. примусово). Хоч як нам прикро, а мусимо це зробити для добра Справи; годі легковажити вічно Мале, коли це Мале живою клітиною Великого.

Всіх наших правдивих прихильників просимо присилати нам передплату й дописи**). За пригожі дописи будемо по можности (і лише на виразне бажання автора) платити.

Ще раз просимо: сповніть свій обовязок, прихильники „Поступу“. А навіть більше дайте, аніж зобовязані дати: приєднуйте передплатників і дописувачів, дописуйте, збирайте на пресовий фонд! Тільки тоді живе тіло, коли всі клітини його живі — просимо про це не забувати — і тільки тоді, як сповнять свій обовязок передплатники — зможе виконати свій труд

Редакція.

*) »Нова Зоря« тижневик відступить зате студентству більше місця на актуалія.

**) Поезії, оповідання, статті, новини, поради і проекти, рецензії — писані чітко чорнилом на одній сторінці картки (друга чиста), коротко, правописом Наук. Тов ім. Шевченка у Львові.

ВСЯЧИНА

Де видруковано перший банкнот? — Очевидно, що в Китаю і то ще в половині XIV століття, отже кругло триста літ скорше чим в Європі. Перший банкнот називався „кван“ і мав слідуєчий текст:

„На підставі внеску нашого міністра фінансів дозволяється на друк та печатання вартістєвих посвідок династії Тай-мінг, які мається всюди приймати на рівні з мідяною монетою. Хто рсбить фальшиві посвідки або їх уживає, цьому належить одрубати голову. Хто вкаже або зловить фальшивника одержить 250 срібних таєлів надгороди та всі нерухомости й рухомости злочинця. Дня... місяця... року... періоду Гунг-Ву. Числа дати вже так зблідли, що не можливо їх перечитати. Період Гунг-Ву припадав на рр. 1368—1399 нашого числення часу.

Першу бібліотеку на кулі земній мав асирийський король Ассурбаніпаль, що жив в семім століттю перед Христом. Її найдено в половині минулого століття у виді великого числа глиняних плиток різної величини. Ця книгозбірня має всесторонний характер, бо находимо там не лише тексти на теми наукові і релігійні, але також поезії і повісти, а все це у систематичній збірці цілого тодішнього світового письменства. Ця книгозбірня є доказом високого розвитку культури тодішньої Малої Азії. — Найчисленнішою книгозбіркою античного світа була правдоподібно бібліотека македонського короля Александра Великого. Після передань мала вона числити 700.000 різних назв книжкових сортів.

„ПОСТУП“

ВІСНИК ЛІТЕРАТУРИ І ЖИТТЯ

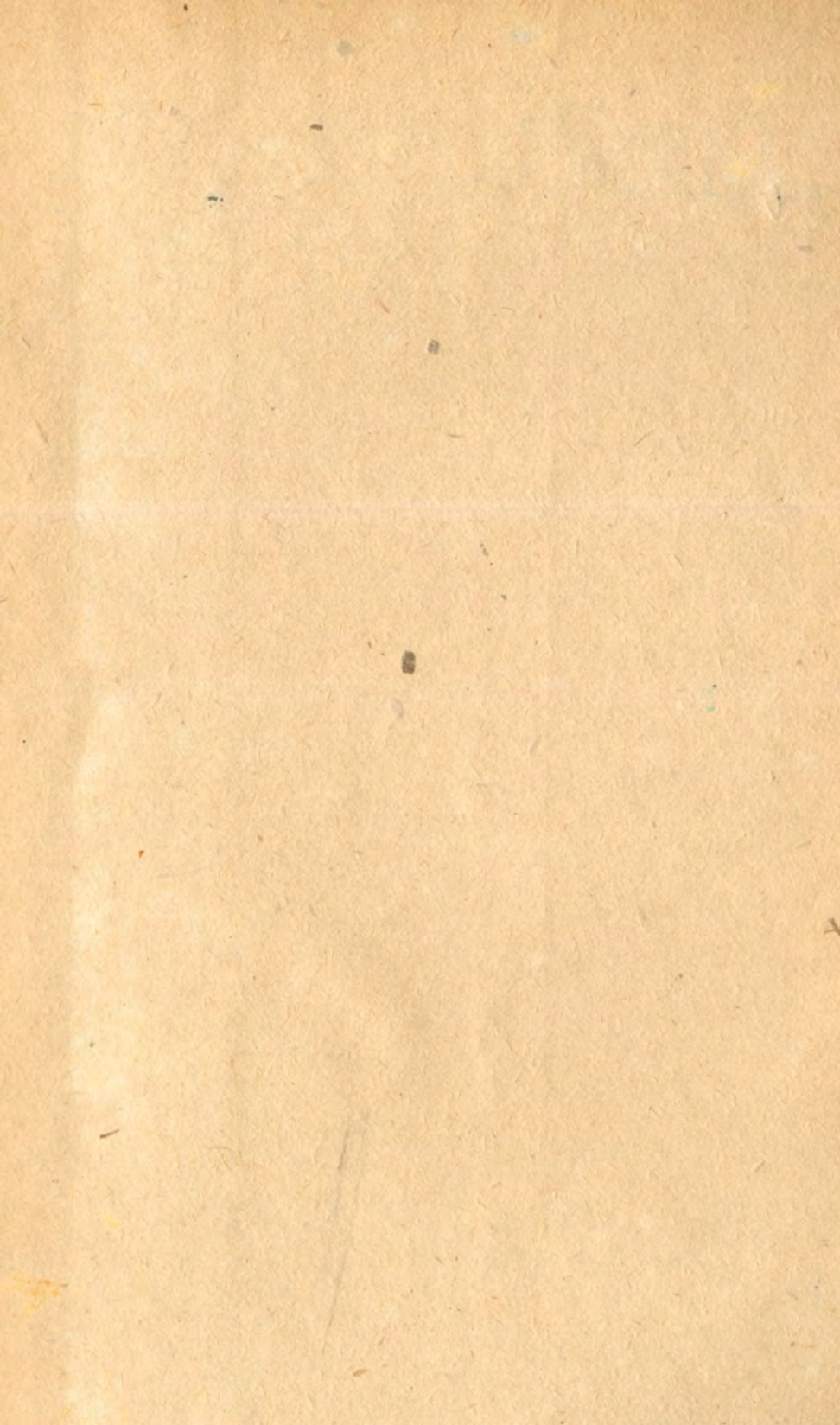
Виходитиме у Львові в 1927 р., як двомісячник

Адреса редакції і адміністрації „Поступу“:

Львів, Сикстуська ч. 39.А партер.

 (Добре вважати на змінену адресу!!!)

 Просимо о вирівнання залеглостей!

8260

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА.

III

Ж-14988

1926-1-10

30429

30429

Поступ.

1926р.

30429